

BISERICA și ȘCOLA.

Foia bisericească, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 5 fl.—cr., pe 1/2 an 2 fl. 50 cr.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERTIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 3 fl.; până la 200 cuvinte 4 fl.;
și mai sus 5 fl. v. a.

Correspondențele se se adreseze Redacțiunii

„BISERICA și ȘCOLA.”

Er banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

INVITARE DE PRENUMERAȚIUNE

LA

„BISERICA și ȘCOLA.”

Foia bisericească școlastică, literară și economică.

Cu 1 Ianuarie stil vechiu 1899 deschidem abonament nou la „Biserica și Școla.”

Rugăm pre toți domnii abonați de până acum, cari doresc a avea foia noastră și pe viitoriu, se binevoiescă a trimite la „Tipografia diecesană” prețul de prenumerațiune care e:

PENTRU AUSTRO-UNGARIA:

PE UN AN 5 fl. — cr.
„ 1/2 „ 2 fl. 50 cr.

PENTRU ROMÂNIA ȘI STRĂINĂTATE:

PE UN AN 14 franci.
„ 1/2 „ 7 fr.

Sprîjinul moral și material, de care până acum a s'ac bucurat foia noastră, ne îndreptățește a spera, că și în viitoriu vom fi îmbrățișați de asemenea simpatii căldurose precum și de bunăvoința nestrămütată a On. Public cetitoriu.

Redacțiunea.

Discursul

pronunțat de dl. Alecsandru Mocsonyi la deschiderea congresului național-bisericesc electoral întrunit la 17/29 Decembrie 1898.

Revenim asupra acestui memorabil discurs, și încercăm a-l supune unei analize și a-l aprea, precum în adevăr ideile mari cuprinse întrînsul o reclamă acosta.

Acest discurs, privit din toate punctele de vedere, constituie pentru viața și dezvoltarea noastră bisericească ulterioară un moment de neprețuită valoare istorică!

Sămțim adecă noi cei de astăzi însemnătatea și greutatea ideilor mari și de adevărată inspirațiune creștină cuprinse în acest discurs, precum și valoarea lor educative pentru toți cei chemați a lucra cu credință în agrul sfânt al Domnului. Valoarea lui însă trece departe peste marginile unei restrânse actualități. Discursul, de carele vorbim, este de o valoare nepertoria. Ideile mărețe cuprinse și dezvoltate întrînsul, și întrînsute cu o logică, proprie numai dlui Mocsonyi, vor servi pre veacuri multe înainte de îndreptariu și cinosură generațiunilor viitoare atât asupra scopului mare, ce-l urmărim prin biserica noastră dreptmăritoria, cât și asupra modului, cum se pot urmări și realiza acest măreț ideal. — în spiritul canonic primitiv al sfîntei noastre biserici, indus în formă concretă și încorporat în o formă până astăzi neajunsă și nentrecută prin dispusățiunile statului nostru organic.

Sămțim noi cei de astăzi toți de o potrivă valoarea și însemnătatea, ce o are sfînta noastră biserică, ca „cel mai însemnat și cel mai puternic factor cultural al poporului nostru,” — precum dice dl. Mocsonyi; dar în același timp fapt netăgăduit este, că ideile mari găsesc aderinți și propagatori, cari seluceze cu totă virtutea și din toate puterile la popularizarea lor în cercuri largi, și prin acestea la realizarea și întruparea lor în viața poporului, când li-se dă forma și esprisiunea nimerită și deplin convingătoare pentru toate sîraturile și păturile societății. Această formă deplin convingătoare și acs-

tă nimerită espressioniune a idealului mare al bisericii și a mijloacelor pentru ajungerea și realizarea acestui ideal o găsim intrupată în mod neîntrecut în discursul dlui Mocsonyi. În acest discurs aflăm îmbinată în mod nedespărțit o minte pururia cugetătoria cu o inimă caldă și încălțită de rațele creștinismului, așa precum il-propagă biserica noastră drept măritoria, — ca să încălțescă sufletul, și să înalțe mintea unui popor adenc întristat de viața sa din trecut, dar rentinerit prin viața sa bisericească-constituțională, — a unui popor îngrijit de viața sa din prezente, dar înduioșat și mandru de speranțele vieții sale viitoare prin ajungerea și realizarea scopurilor mari ale bisericii.

Din acest discurs amintim aici următoarele trei momente, și anume: a) cuvintele dedicate piei memorii a mult jelitului nostru Archiepiscop și Metropolit Miron Romanul, b) misiunea bisericii întru dezvoltarea ulterioară a poporului nostru, și c) aprecierea, ce o face vorbitoriul autonomiei bisericii noastre și organismului acestei autonomii.

Cu privire la mult regretatul Metropolit acest discurs constată următoarele :

„Spirit superior, caracter nobil și desinteresat, fiu devotat cu totă ființa sa națiunii și bisericii sale, credincios Tronului și patriei, el a cămuit, între împrejurări grele, aprópe un pătrariu de secol biserica sa cu multă înțelepciune, cu o scrupulosă iubire de dreptate, cu totă blândea și abnegațiunea creștină, ér în apărarea intereselor mult periclitare ale bisericii el a dovedit totdeauna, și în momentele critice, bărbăție, demnitate și tact.“

Cu privire la misiunea bisericii ilustrul vorbitoriul enunță următoarele :

„Bisericii aparține cultura celor mai înalte interese ideale ale poporului nostru, cultura intereselor sale religioase, morale, naționale și patriotice, și nu există putere pământescă, care ar fi în stare să desvólte în servițiul acestor bunuri ideale ale vieții, asupra întregii gândiri și sêmțiri a poporului nostru, asupra întregii sale vieți sufletesci o influință atât de adencă, atât de puternică, atât de binecuvântată, — ca și biserica.“

Acéstă espunere pre de o parte consună întru tóte cu dezvoltarea noastră istorică, ca biserica și ca popor, precum și cu tradițiunile moscenite din bêtărâni cu privire la linia noastră de conduită, ér pre de alta își-are valórea ei netăgăduită atât pentru actualitate cât și pentru viitoriu. Pentru actualitate ne

spune ilustrul vorbitoriul : „nimenea nu póte păcătui în contra bisericii și în contra așezămintelor sale ne-strămutavere fără a păcătui tot odată și în contra adevăratelor interese culturale ale poporului nostru, fără a păcătui tot odată și încontra intereselor vitale înseși ale patriei,“ — ér consecința încât pentru viitoriu urmeză de sine, ca aksiomă, ce se reasumă în următoarele, și anume :

Poporul român se va desvolta, și va înainta pre tóte terenele vieții în mesura, în carea va desvolta și va promova interesele mari ale bisericii.

„Cu privire la autonomia și organismul autonomiei noastre bisericesci vorbitoriul enunță următoarele :

Ca și o piramidă puternică pe base largi, așa se ridică organismul acestei autonomii, pe bazele cele mai late ale sinodalității în treptata sa clădire, și un spirit blând, spiritul vechiu creștinesc, spiritul patriarchal, încălțeste întreg acest organism de jos până sus, în culmea sa. Clerul și poporul, preoți și mireni, stau pe tóte punctele în contactul cel mai intim unii cu alții, și prin neconținuta cooperare a acestor două elemente constitutive ale bisericii, decurge întregul ei proces vital. În această autonomie vedem spiritul modern democratic cu spiritul vechiu creștinesc patriarchal, spiritul libertății cu spiritul autorității, spiritul progresului pe tóte terenele cu spiritul unui conservatism înțepenit în tóte așezămintele ne-strămutavere ale bisericii, — aici vedem tóte aceste principii și direcțiuni, la aparență atât de contrare, într'o legătură atât de fericită, cum ea mai fericită nici că s'ar mai poté închipui, și cum ea, de fapt, nu se póte găsi la nici o altă biserică.“

În acest admirabil, armonios organism al autonomiei, se razimă deci înalta potență culturală a bisericii.

În acest enunțiat vorbitoriul constată pre de o parte caracterul pozitiv divin al bisericii, depus și intrupat în așezămintele ei ne-strămutavere, ér pre de altă parte arată, și espune ilustrul bărbat al bisericii și poporului nostru în un mod nentrecut rolul, ce-l dă statutul nostru organic corporațiunilor bisericesci de sus până jos de a lucra pre terenul administrațiunii bisericesci „prin neconținuta cooperare a celor două elemente constitutive ale bisericii : a clerului și a poporului în întregul proces vital al bisericii.“

Lumina creștinismului, merită a arăta omului calea în călătoria pre marea cea necunoscută a acestei vieți și în mersul său spre perfecțiunea crești-

nescă este depusă în doctrina și în așezămintele sfintei noastre biserici. Acestea după natura lor de drept divin sînt nestrămutavere. În punerea în aplicare a doctrinei și așezămintelor nestrămutanere ale bisericii, omului (corporațiunilor bisericesti) i-se lasă neștirbită libertatea de a conlucra din partea sa la întărirea vieții sale publice ca biserică și ca popor, — și astfel a-se avînta prin puterea și activitatea, ce o desvîltă în această direcțiune și în cadrul doctrinei și așezămintelor nestrămutavere ale bisericii pînă la cel mai înalt grad de perfecțiune creștină posibilă.

Chiar pentru acesta adaugă vorbitoriul următoarele :

„Și dacă la contemplarea acestei autonomii deoparte involuntar ni-se îmbulzesc cuvinte de grațitudine pe buzele noastre, cuvinte de grațitudine cum le aușirăm de pe buzele P. S. Tale, cuvinte de grațitudine pentru imortalul și genialul întemeietor al străvechei noastre metropolii și autonomiei ei, — cuvinte de grațitudine și încă în locul prim, pentru preagrațiosul nostru Monarch, care în cunoscuta Sa preîngrijire părintească pentru pururea credinciosul Său popor român drept mărturisitor, a ordonat preagrațios reînființarea acestei metropolii și a sancționat preagrațios statutul ei organic, — în fine cuvinte de grațitudine și pentru acei bărbați de stat, conduși de un patriotism luminat, la a căror indemn s'a înarticulat în legea țării restabilirea și autonomia metropoliei noastre ; atunci de altă parte ni-se impune, tot așa de involuntar, totodata și marele adevăr, care nicăiri și nici-cînd n'ar trebui să se pîrdă din vedere, adevărul, că nimenea nu pîte păcătui în contra bisericii și în contra așezămintelor sale nestrămutavere, în contra libertăților și drepturilor autonome garantate prin lege, fără a păcătui totodată și în contra adevăratelor interese culturale ale poporului nostru, fără a păcătui totodată și în contra intereselor vitale însăși ale patriei.“

Cestiuni la ordinea Țilei.

Înaintăm cu timpul în viața noastră bisericăscă-constituțională, și negreșit ni-se impune în măsură tot mai mare îngrijirea de a lucra, ca viața noastră constituțională-bisericăscă să devină tot mai rodnică și mai mînosă întru întărirea sfintei noastre biserici și întru înaintarea poporului credincios pre toate terenele vieții.

Precum înțelegem noi lucrul și situațiunea, în carea se găsește astăzi biserica și școla noastră, activitatea administrațiunii noastre bisericesti între altele trebuie să-fîă îndreptată în prima liniă și cu preferință a lua dispusețiunile de lipsă pentru a da o bună soluțiune următoarelor cestiuni, și anume : a) îmbunătățirea și asigurarea dotațiunii preoțimii, b) îmbunătățirea și asigurarea dotațiunii învățătorilor, c) sporirea fondurilor și fundațiunilor bisericesti și școlare, și d) îngrijirea ca poporul nostru să-înainteze în credință și în cultură în măsură tot mai mare, pentru ca cu ajutoriul acestora să pîtă face față greutăților și necazurilor Țilnice, și se pîtă înainta în toate cele bune și folositoare, și în același timp să-pîtă contribui cu denariul său în mai mare măsură la retribuirea funcționarilor bisericesti și școlari.

Ne vom ocupa de toate aceste cestiuni, pentru că ele sunt de natură actuală, și reclamă studiu mai intensiv spre a-li-se potă da o bună soluțiune.

Cu privire la dotațiunea preoțimii luând act despre cele efeptuite în trecut în această direcțiune, sinodul nostru eparchial a dispus a-se aduna datele de lipsă din fiecare parochiă, ceea ce precît scim noi, s'a și efeptuit ; și astfel pre basa acestor date, suntem siguri, — sinodul eparchial își-va face datorința, îngrijind ca dotațiunea preoțimeii să-se pîtă ameliora conform pretensiunilor înmulțite ale timpului nostru și să-se pîtă asigura, — cu atât mai vîrtos, cu cât de această cestiune sunt pendente mari interese bisericesti și naționale. Ne aducem adecă de sigur aminte, că în trecut preoțimea a fost factorul, carele a crescut inteligența poporului nostru, precum și că cu ajutoriul și concursul acestei inteligențe s'au realizat în biserică și în școlă toate lucrările mari săvîrșite în timpul din urmă. Această datorință aparține și astăzi preoțimii în aceeași măsură ; și cutezăm a afirma în măsură și mai mare decît în trecut, de ore-ce înmulțindu-se trebuințele poporului, s'a înmulțit în mare măsură trebuința de mai multă inteligență pentru a reprezenta cu demnitate interesele poporului nostru și a conlucra la înaintarea și desvîltarea sa pre terenul cultural. Și preoțimea noastră, suntem siguri, va stărui din toate puterile a satisface acestei pretensiuni a timpului nostru, dacă cu ajutoriul administrațiunii bisericesti va potă să-și creeze, și să aibă o dotațiune mai corăspundătoare timpului și împrejurărilor. Ilusiuni mari pre acest teren, nu credem, că este bine, să-ne facem, și de altcum nici nu ne potem face, dacă considerăm, că suntem preoții unui popor greu încercat de sîrte. Cu o bună prevedere și cu

o înțeleptă tactică însă putem se ajungem și pre acest teren departe, dacă vom îngriji, ca să crească, și se sporască averile bisericesci dela parohii, ca din venitul acestora să se potoa întrebuița o parte și pentru ameliorarea dotațiunii preoțimii. În punctul acesta programul nostru trebuie să ne fiă: să ne mulțămim astăzi cu mai puțin, pentru ca mâine să putem, să avem mai mult. Acesta este de altcum sorțea și ținuta nimerită a tuturor claselor sociale și

tuturor poporilor interesate de viitoriul lor. Acestă ținută o vedem validându-se în întreg firul istoriei bisericii noastre. La bătrânii nostri vedem dealungul istoriei, că totă tendința și toate aspirațiunile au culminat în dorul lor neclătit de a conserva posterității intactă legea și limba strămoșească, spre scopul de a conserva și lăsa intactă individualitatea noastră bisericască și națională. Negreșit că în această direcțiune trebuie să fiă ațintită și îndreptată și astăzi atențiunea și ținuta administrațiunii noastre bisericesci și a preoțimii atât în ceea ce privește ameliorarea dotațiunii, cât și în genere în toate lucrările, cari o privesc, și aparțin la competența sa, și anume: a lucra la îmbunătățirea stării de astăzi, și prin lucrări de trăinicie a contribui la ameliorarea vieții și capacității de dezvoltare a generațiunilor viitoare.

În genere cu privire la ameliorarea și asigurarea dotațiunii preoțimii momentul principal este, ca această chestiune să preocupe din zi în zi în măsură mai mare decât ce s'a potut face acesta în trecut între împrejurările, în cari ne-am găsit, — mințea și inima noastră, a tuturor, și anume atât a preoțimii, cât și a inteligenții mirene și a poporului, — și atunci nu ne indoim, Dumnezeu bunul ne va ajuta să dăm și acestei chestiuni o bună și nimerită soluțiune.

Cu privire la ameliorarea și asigurarea dotațiunii învățătorilor nostri, constatăm cu bucurie, că cu începere dela urzitorii școlei confessionale, dela fericitul întru aducere aminte Archiepiscop și Metropolitan Sava Brancovici și până astăzi, pre terenul vieții și dezvoltării școlilor noastre confessionale ne-am găsit totdeauna toți de o potrivă în un gând și întru o sêmțire. Am fost adecă pre acest teren toți de o potrivă inspirați și însuflețiți de gândul și de bunul sêmț, că poporul românesc, se poate desvolta, și poate lua un nimerit avânt pre terenul cultural și prin acesta pre toate terenele vieții și dezvoltării sale numai crescându-se generațiunile viitoare prin mijlocele unei bune educațiuni în

alipirea neclătită către legea și biserica strămoșească. Acestei ținute și programe de viață și dezvoltare avem să mulțămim tot ceea ce s'a făcut până acum pentru dezvoltarea învățământului și educațiunii poporului prin școlile noastre confessionale. Și constatăm cu bucurie, că pre acest teren s'a făcut mult, s'a făcut tot ceea ce s'a potut; și ceea ce s'a făcut la noi pre acest teren, ar poté servi de obiect de mândrie și de bucurie ori căruia popor, fiă el chiar și din cele mai înaintate în cultură și din cele mai cu dare de mână. Edificiile, în cari sunt adăpostite școlile noastre confessionale sunt aproape în tot locul în estinsa noastră Metropoliă podoba comunelor, ăr corpul învățătorilor nostri confessionali se compune în genere din oameni, cari se străduiesc din toate puterile, ca să fiă la înălțimea chemării lor pre terenul instrucțiunii și educațiunii poporului. În raport cu serviciile, ce le prestază acesti oameni, nu sunt de ajuns, și mai cu seamă nu sunt destul de regulat retribuți, și acesta din motivul că poporul, factorul unic contributoriu se găsesce și el între grele împrejurări de viață. Un lucru însă ne face mângăiere și pre acest teren, și anume, că învățătorii nostri cunosc situațiunea și greutățile poporului, și se știu afla întrênsele.

Faptul acesta ne poté servi de mângăiere încât pentru astăzi, dar nu mai poté rămâne astfel încât pentru ziua de mâine și de poimâne.

De lipsă este neapărat, ca și pre acest teren să facem un însemnat pas înainte prin crearea de fonduri culturale, prin cari să putem îmbunătăți și asigura dotațiunea învățătorilor nostri confessionali.

Cu privire la punctul al treilea, de carele ne-am propus a vorbi de astă dată, și anume de sporirea fondurilor și fundațiunilor bisericesci și școlare ale parohiilor constatăm un lucru, și anume, că aproape tot ceea ce avem atât la eparchiă, cât și la parohii datéză din timpul, de când am intrat cu ajutorul lui Dumnezeu în viața bisericască constituțională.

Este semn bun și de bun augur acesta pentru viața și dezvoltarea noastră ulterioară. El ne spune cu elocința țifrelor, că din timpul, în carele noi înșine am devenit stăpâni și chivernisitori preste avutul nostru în biserică și în școlă, deși am avut mijloce puține, dar am înaintat binisor pre acest teren. Faptul acesta apoi este o puternică garanță pentru viitoriu. El ne spune, și dovedesce, că ăilnic potem să facem mai mult, însuflețindu-ne pre noi și alături cu noi însuflețind poporul pentru danii pre

seama sfintei biserici și chivernisind bine talantul încredințat nouă pentru ridicarea și întărirea sfintei noastre biserici.

Cu privire la punctul al patrulea vom vorbi în un articol viitoriu.

O carte — bună.

Sub titlul: „Cuvântări bisericești de Dr. theol. George Popovici protopresbiter ort. rom. în Lugosș,” a apărut zilele acestea de sub tipar o valoroasă carte conținând 25 de predici, — cele mai multe din ele predici ocazionale, — ținute de autorul însuș la diferite ocațiuni solemne, și la diferite sărbători, asupra căreia ne simțim datori a atrage deosebita atențiune a cetitorilor și cu deosebire a preoțimei noastre din diecesă.

Autorul în cuvântul către cetitori ne spune, că aceste predici constituiesc un mănușiu din predicele D-Sale rostite la diferite ocațiuni în calitate de paroch și protopop.

Fie-care din aceste cuvântări este temeinic și cu multă grije lucrată, expunând și tractând materia respectivă din toate punctele de vedere, ținând cont de necesitățile ascultătorilor, și cu deosebire ținând cont de situațiunea actuală a bisericii și a credincioșilor. Prin această actualitate cuvântările părintelui protopresbiter Dr. G. Popovici sunt de o deosebită importanță și de o netăgăduită valoare.

Prima predică din acest op este o frumoasă cuvântare ocazională la sărberea iubilului de 50 de ani ai preoției Prea Sântiei Sale D-lui Ioan Popasu, episcopul diecesei Caransebeșului, cetită în toate bisericile din eparchie la 12 Aprilie 1887, — în care se descrie cu culori vii viața și activitatea acestui mare bărbat al bisericii noastre.

La pag. 72—79 găsim o instructivă cuvântare de cuprins apologetic-polemic, ținută cu ocaziunea anului nou, și dictată de sigur de referințele ascultătorilor și vitregitatea timpurilor pe de o parte, ér pe de altă parte de regretabila vânătoare de suflete începută din o anumită parte între credincioșii bisericii noastre drept-credincioșe din Lugosș.

În această cuvântare autorul face mai întâi o privire fugitivă asupra anului ce espiră. Trebuie să constate, că ploile neconținute din primăvară cari au durat vreme îndelungată, au cauzat pagube enorme și ast-feliu puține vor fi casele noastre, și puțini de tot vor fi economii, maiestrii, neguțătorii și cărturarii noștrii, asupra cărora grijile și lipsele produse prin acest an, să nu apese simțitoriu.

Dar prin aceste cercări devenim mai accesibili pentru primirea cuvântului d-șeesc, carele în vreme de grea cumpănă mângăie și întărește, alinează grijile, ușurează lipsele și întărește puterile desnădăjduite. După-ce autorul aici în mod clasic arată pe

cine mângăie și întărește cuvântul d-șeesc, continuă: nu vé prindă mirarea, când în acest veac înșelător cercare vine asupra noastră, când omul vènează în mare parte după aparențe, căci totul, aprópe totul ce se arată ochiului nostru este fals și neadevărat, pentru-că un duh rău planează asupra acestui veac, un duh care nu este al-lui D-șeu ci al diavolului, un duh nefericit, care se năpăstuieste asupra omului spre a-l duce în rătăcire. Acest duh necurat produce amăgitori și înșelători și vestește o lege perversă. — Autorul tractează aici pe larg despre acest duh, îndeamnă pe ascultători de a-sé feri de el provocându-sé la cuvintele dela I Colos 2, 8 și Pildele lui Solomon 11, 5. 8. 10.

După aceea amintește autorul „cu o rezervă silită și impusă de situațiunea gravă”, de nefericita propagandă făcută între credincioșii noștrii, de a-și lăsa legea și biserica strămoșască. Constată însă, că numai puțini slabi de inger s'au aflat, cari s'au lăsat ademeniți; apoi continuă:

„Nu este altă mântuire pentru noi și alt loc de adăpostire decât în biserica noastră ortodoxă-națională. Moșii și stămoșii noștri au suferit chinuri și necasuri cumplite, dar n'au părăsit-o, din contră au apérat-o și scutit-o cu brațul lor vênjos, când timpuri mai furtunóse decât acestea, năpădiau asupra lor. Ferul și focul n'au înfrânt tária credinței lor; momelile și promisiunile vane n'au zădărnicit statornicia lor: ér nobilimea noastră fórte număróasă din cnezatele (districtele) privilegiate banatice precum și alții, părăsind legea, au părăsit limba și obiceiurile noastre și astăđi, își renegă trecutul părinților lor, pre când rudele lor de aceeași trupină cu nume identice ținând legea, pórtă și ađi portul și vorbesc și acum graiul nostru. Biserica noastră nu-este intolerantă, nu póte însă sta indiferentă, când sécurea taie la rădęcina ei. Nu turburám liniscea și pacea nimérui, dar nu putem suferi, ca alții sub pretexte false sé lovescă așéđemintele noastre cele mai prețioșe și mai sante, voim sé trăim respectând și respectați, ér jug stráin nu ne trebuie spre a întări cu cerbicele noastre d o m n i a și p u t e r e a altuia.

Biserica noastră nu s'a schimbat în decursul vremii, ci și astăđi stă neclătită pre temelie așéđată de Întemeietoriul ei dumneșeesc Isus Cristos și de apostoli. Păstrám dogmele nestrámutate, după cum le-au formulat sobórele ecumenice, susțenem disciplina și cultul dumneșeesc nealterat, după cum le-am eredit prin s. tradițiune și în consequență perhorescám și lăpédám toate reformele și inoirile pre acest teren. În timpurile trecute am suferit mult, unii avénd o ierarhie străină, éră alții fiind șeciimi de ani fără ori-ce ierarhie, dar apoi timpurile cercării finindu-se, prin grația actualului Monarch, a Majestății Sale bunului Împérat și Rege Francisc Iosif I., și prin jertfele și silințele, bărbatilor noștri providențiali, am ajuns sé avem ađi metropole cu episcopii sufragane naționale. Organismul nostru intern administrativ, sé reguléză după o constituțiune atât de liberală, încát páreche nu cred sé aibă în organismul altor biserici de pe întreg pământul. Aici bogatul și séracul, înțeleptul și necárturariul, domnul și sluga în-

tru asemenea drepturi sunt. Poporul suveran în limitele definite de statutul organic, administrăză afacerile externe bisericesci, școlare și fundaționale, și liber exercităză controlul și își alege funcționarii săi dela clopotari și până la cel mai înalt dignitarium și cap bisericesc, adică: metropolit. Că vor fi neajunsuri admit, căci acestea au fost, sunt și vor mai fi și la noi și la alții, cari se cred mai sus decât noi. Dar fie-care dintre noi trebuie să aibă în vedere interesul public bisericesc și să știe, că nu avem să amblăm în voia nimăruia, ci cu toții avem să plinim voia Aceluia, carele ne este Cap nevedut și Căruia avem să ne închinăm și să slujim cu tot cugetul nostru. Omeni fiind, vom greși, dar pentru aceea ne rugăm: „și ne ertă nouă greșelele noastre, precum și noi ertăm greșișilor nostri“. Deci Iubișilor, curmând pentru acum această întrebare gingașă, vă leg pre voi de cenușa strămoșilor vostrii, cari zac așternuși cu fețele spre răsărit și nu spre apus împrejurul acestei biserici, să nesocotiți glasurile cobitóre, cari vă îndemnă a lăpăda credința, și a vă despărți de această casă, unde lacrima și suspinul părinșilor vostri alinate au fost și unde sufletele lor odihnă și mântuire au aflat.

Lăpădați patimile vóstre, dar nu credința și biserica vóstră și nu vindeți sufletele vóstre, căci legea noastră, nu mórte ci vieță este tuturor.“

În timpul nostru, când de lipsă este, ca amvonul bisericii noastre să lucreze cu totă puterea la educașunea religiósă-morală a credincioșilor, la întărirea și ridicarea simșului de pietate creștinăscă, — de sigur, că cartea de predici a părintelui protopresbiter Dr. G. Popovici, va fi bine primită, și va face bun serviciu preoșilor nostrii, ér literatura teologică ort. română prin aceste cuvântări dedicate de d-nul autor eruditului bărbat de știință și valorosului profesor universitar, Prea Cucerniciei Sale părintelui protopresbiter-staurofor Eusebiu Popovici, s'a îmbogățit cu un op de valóre.

Felicitănd pe d-nul autor, și făcând această mică recensiune asupra cărții D-Sale, nu voim prin această să facem elogiul persoanei, ci accentuăm numai vrednicile muncii, care ne îndreptățește să sperăm, că om tiner fiind încă, dela autorul actualei opere mult putem să așteptăm în viitoriul carierii, ce cu atâta demnitate o știe representa între membrii preoșimei noastre.

Preșul unui exemplar este 1 fl. 50 cr.

P.

Sfinșiri de biserici.

Credincioșii nostrii din comuna Berechiu situată în lunca comitatului Arad în protopresbiteratul Ienopolei au zidit din propriile lor mijlócce un frumos edificiu bisericesc, carele formează astăzi și va forma pentru multă vreme înainte podóba acestei comune.

Noul Sion românesc s'a predat destinașunii cu solemnitatea îndatinată Dumineca trecută spre deplina mângăiere și mulțămire a poporului, carele prin faptul zidirii bisericii și-a vedut realizată o veche dorinșă a sa.

Actul sfinșirii din încredinșarea Prea Sfinșiei Sale părintelui Episcop al Aradului Ioan Meșianu s'a efeptuit prin protosincelul Augustin Hamsea și protopresviterul tractual Constantin Gurban cu împreună lucrarea preoșilor Ioan Avram din Mișca, Moise Marchiș din Vadas, Gavril Beșan din F.-Toot, Maximilian Căpitătan din Susag, Atanasiu Popovici din Apateu, Georgiu Popovici din Talpoș, Alexandru Popovici din Ucuřiș, Demetriu Popovici din Cermei, Nicolau Popescu din Cociuba și Ioan Căpitătan din Marșihaz.

Cântările rituale le-a executat în schimb școlarii din Berechiu sub conducerea invetătorului Nadaban și corul școlarilor din Cermeiu sub conducerea invetătorului Cigarișă.

La finea servișului divin protosincelul Augustin Hamsea a ținut poporului adunat în număr mare, atât din Berechiu cât și din comunele învecinate o cuvântare ocașională, în care expuse valórea și însemnătatea vieșii și virtușilor creștinești pentru înaintarea omului în bunăstare și fericire și modul în carele biserica lucrează neîntrerupt a apăra pe credincioși de influinșele stricăcióse și a-le da hrana spirituală corăspundetőre prin care în lupta cea grea a vieșii să potă înfrânge necazurile și greutășile și să potă ajunge la bine și fericire vremelnică și vecinică.

* * *

Duminecă înaintea naserii Domnului s'a efeptuit sfinșirea noiei biserici din comuna Mely-Nadaș în tractul Belinșului prin părintele asesor scaunal Lucian Șepeșan din Chiseteu ca delegatul I. P. Sale Domnului Episcop diecesan, Ioan Meșianu cu asistinșia preoșilor Andrei Popoviciu din Buzat și Emil Brinda din Hodoș.

Er a treia și de Crăciun s'a sfinșit noua și frumoșă biserică din comuna Fădimac tot prin părintele Lucian Șepeșan fiind asistat la servișul divin de armătorii preoși: Adam Groza din Costeiu, Ioan Mathei din Barra, Dimitriu Morarin din Secai, Georgiu Aurariu din Cutina, Stefan Carabaș din Balinș, Vasilie Crașovan din Babșă, Teodor Joaneș din Bencec, Ioan Căpitătan din Cladova, Ioan Danciu din Tergeniște, Vichente Micu din Spata, George Miloș din Barra, și Alexandru Popoviciu din Fădimac.

În ambele biserici predica ocașională a fost roștită de părintele Lucian Șepeșan, carele espuse însemnătatea cea mare a bisericii, ca a unei institușunii divine, care este mama noastră a tutorora, care primește la sinul ei pe toși deopotrivă, atât pe bogăși cât și pe săraci, carele ne mângăie în nenorociri și ne ajută în necazuri, alinându-ne durerile și suferinșele noastre. Biserica Domnului este scutul și apărătorul nostru. Ea ne prevede cu hrana spirituală necesară pentru mântuirea și fericirea noastră. Predica părintelui Șepeșan, carele a contribuit mult la edificarea religiósă-morală a credincioșilor a fost viu ascultată de numerosul popor adunat atât din loc cât și din comunele învecinate la aceste festivități, a sternit indemn spre propășire în tóte cele bune și folositóre nemului nostru.

D I V E R S E.

* *Felicitări de anul nou.* În ziua de anul nou s'au prezentat la Prea Sântia Sa Domnul Episcop diecesan I o a n M e ț i a n u spre a-și espune sentimentele de aderință și a-l felicita : membrii consistoriului eparhial, corpul profesoral dela seminariul diecesan, reprezentanții comunei bisericesti Arad, corpul ofițeresc dela armata comună, corpul ofițeresc dela armata pentru apărarea țării, sub conducerea comandanților de garnisónă, șefii autorităților civile din orașul și comitatul Arad, și alți mulți onorațiori — dorind Prea Sântiei Sale : an nou fericit.

Asociindu-ne și noi acestor felicitări rugăm pe Cel Atotputernic, ca pe Prea Sântia Sa să-l țină întru mulți fericți ani.

* *Redacțiunea* acestei foi s'a incredințat cu începere dela numărul de față dlui *Dr. George Proca*, profesor de teologie la seminariul din Arad.

* *Convenire socială.* Tinerimea română din loc a aranjat în presara anului nou în sala dela hotelul central o convenire socială, care a intrunit la oaltă societatea noastră din Arad și mai multe familii din provință, spre a-și petrece ultima sară din anul trecut împreună. În decursul unei tinere cor al inteligenței noastre de aici a executat cu multă precisiune mai multe piese. A urmat apoi dansul, care a durat până târziu.

* *Adunare generală învățătoarească.* Duminica trecută s'a intrunit în Timisóra în adunare generală reuniunea învățătorilor gr. or. români din protopresbiteratele de pe teritoriul Banatului aparținătoare la jurisdicțiunea consistoriului eparhial din Arad, sub presidul comisarului consistorial a părintelui protopresbiter *Dr. Traian Putici*. Deși timpul era nefavorabil, învățătorii s'au prezentat în număr însemnat, primind mai multe modificări în noul proiect de statute al reuniunii.

* *Falb și anul 1899.* Prorocul *Falb* spune următoarele despre anul nou 1899 : În I a n u a r i e va fi zăpadă mare, pe la sfârșitul unei ger. La începutul lui F e b r u a r i e frig, pe la sfârșit însă frigul scade considerabil. Începutul lui M a r t i e ne va surprinde érași c'un aspru frig, ér pe la finea acelei luni urmază zilele căldurose, însă va căde zăpadă. A p r i l i e va séména lui Martie. Falb prorocesce, că zăpadă vom avé și în M a i ú și încă multă. În luna lui I u n i e vor fi multe vifore, ploi, ruperi de nori, ér pe la mijlocul unei vom avé și câte-va zile reci. Trei-spre-đece zile critice ne prorocesce Falb în acest an, în cari se vor întâmpla furtuni mari, cutremure de pământ, catastrofe și nenorociri de tot felul. Aceste zile critice sunt următoarele ; 12 Ianuarie, 10 Februarie, 11 Martie, 10 Aprilie, 21 August, 22 Iulie, 19 Septemvre, 18 Octomvre ; zile critice de rangul al doilea : 25 Februarie, 27 Martie, 25 Aprilie, 9 și 25 Maiu, 23 Iunie, 5 Septemvre, 3 și 17 Novemvre, 3 Decemvre ; zile critice de rangul al treilea : 26 Ianuarie, 8 Iunie, 27 August, 7 Iulie și 17 Decemvre. Anul 1899 este al 7770 lea dela crearea lumii, al 7470-lea după cälendarul grecesc, și al 5660-lea după cälendarul mosaic,

— dela înființarea Romei al 2649-lea, dela învierea lui Iisus al 1866-lea.

* *Un uriaș.* Din Londra se scrie următoarele : În stabilimentul Olympia, unde de present se află circul Larnum și Bailey, se pôte vedé un om înalt de 8 urme. Acesta este un egiptean cu numele Hassan Ali, născut în suburdiul El. Korofisch al orașului Cairo. Mărimea exactă a acestui uriaș e de 6 urme și 11 policari. Când uriașul stă lângă un om de rând, forméză un tablou foarte hazliu. Mâna uriașului e lată de 12 policari. Picioarele nu apar de tot mari, cu tóte că sunt de 26 policari de late. Ali e încă tiner și pôte că va mai cresce.

* *Producțiunea vinului în Franța.* Diarele franceze au publicat rezultatele oficiale ale producțiunii vinurilor în Franța în cursul anului 1898. Recolta vinurilor pentru 1898, e evaluată în Franța la 32.382,000 hectolitri. Acéstă recoltă e în scădere cu 68.000 de hectolitri față de cea din 1897, și cu 995.000 hectolitri față de producția mijlocie din ultimii 10 ani.

Producțiunea a crescut în vre o 45 de departamente, atribuită fiind în parte reconstituției viilor, în parte influențelor atmosferice. În cele-lalte părți, înghețul din primăvară și seceta prelungită a verei au avut efecte vătămătoare din punctul de vedere al cantității recoltei. În schimb însă calitatea vinului a câștigat mult, din cauza căldurilor târșii.

Bogăția alcoolică (bunătatea) vinurilor e superióră cu 2 grade producțiunii din 1897.

* *Comóră aflată.* Din Kiew se aauță, că cu ocaziunea renovării bisericei Sf. Antoniu de acolo, sub padiment, într'o scorbură, s'au aflat nisce vase de metal pline cu bani de aur și argint. Cei mai mulți bani sunt de pe timpul lui Sigismund III, regele polon. Intre bani a fost și o medalie foarte mare de aur de pe timpul Țarului Petru cel Mare, din 1702. S'au aflat și nisce documente scrise, din cari rezultă, că acéstă comóră a fost ascusă de metropolitul Roman Kopia la 1731. Intrégă comóra constă din 1100 taleri de aur și 10,000 taleri de argint. Comóra este proprietatea bisericeii.

* *Mărturisirile lui Lucheni.* Din mărturisirile lui Lucheni reiese, că el a avut și doi complici. Zilele trecute s'a rugat ca să fie condus la directorul temniței, căruia i-a spus, că pentru omorirea Impărătesei a mai avut doi tovarăși, unul o aștepta tot-deauna la gara din Geneva cu un revolver, ear' altul purta cu sine o bombă, cu care avea de gând să o omoare la vr'o plimbare. Chiar și din descoperirile ce le face preotalui temniței, căruia îi permis ori-când să între la dînsul, reiasă aceasta. Se vede așadar că moartea Impărătesei și Reginei Elisabeta a fost hotărită de un sfat al anarhiștilor.

* *Desarmare.* Ministerul de esterne din Petersburg, se ocupă de present cu lucrarea programului pentru conferența de desarmare, a cărui convocător se va împărți ambasadiorilor pe la sfârșitul unei Ianuarie. Conferența se va ținea prin Martie.

* *Vapóre cufundate.* Din Folmouth se scrie, că vaporul engles „Rosshire“, în cursa ce a făcuto din Car-

diff la St. Lazaire, s'a ciocnit cu vaporul frances „Duguesdin“ 17 kilometri depărtare de Srevese-Headt. Amândouă vapórele s'au cufundat. Din personalul de serviciu al vapórelor s'au inecat 12.

* **Expulsarea lui Tolstoi.** O scire din Petersburg afirmă, că procuratorul suprem al Sf. Sinod al Rusiei, Pobjedonosev, face tot posibilul de-a mijloci expulsarea marelui scriitor rus Tolstoi, deși Țarul este contra acestei măsuri arbitrare.

* **Cina soldaților.** De câte-va zile încóce sórtea soldaților de rând s'a mai îmbunătățit cu ceva. Anume, soldații capetă séra cină caldă, pâne cu cafea, supă séu prăjituri, și de două ori pe săptămână capetă carne de conservă.

* **Grațierea osindiților în vécurile trecute.** Domni nostri aveau un obicei frumos de a grația pe osindiți. La lăsata secului de postul Paștelor — mai tirđiu, în Dumineca cea din urmă a carnevalului — Vodă primia o vizită solemnă, apoi oprea la masă pe boieri, pe episcopi și pe rudele sale. Punându-se la masă, înainte de a începe să mănince, Mitropolitul dicea „Tatăl nostru“ și boierii stăteau în picioare. Când ajungea Mitropolitul la „iartă nouă greșalele noastre, cum iertăm și noi greșiților noștri“, se făcea tăcere și logofétul dreptățil (ministrul justiției) începea să citescă de pe o listă numele osindiților, și rugă pe Vodă să le ierte osinda ori să le oșureze. Atunci Vodă se întorcea spre logofét: „Ertățil să fie din partea mea, ca să mă ierte Dumneđeu“ și întorcându-se spre Mitropolit și spre boieri: „Prea Sfinte și voi cinstiți boieri, rog pe Dumneđeu, să vă fie, ca să vă am tot-d'a-una ajutor la asemenea faceri de bine!“ Apoi se puneau la masă. A doua și logofétul însciință pe osindiții cari erau iertați.

* **Când se începe secolul al 20-lea?** Aceasta este o întrebare foarte mult discutată, în coloanele di-arului italian din Roma „Tribuna“. Acest diar susține, că veacul al 20-lea se va începe cu 1 Ianuarie 1901. Un învățat din Veneția, cu numele Bendon, într'o epistolă adresată numitului diar dice însă următoarele: „D-voastră susțineți, că noul veac se va începe cu 1 Ianuarie 1901. Aceasta nu-i corect. Creștinii numără anii de la ziua primă a nașterii lui Isus, și anul prim al séu nu l-au putut numără de la „1“, ci de la „0“, căci anul „1“ încă nu puté fi împlinit atunci, când Mântuitorul s'a născut. Nici la orologiu nu socotim de la numărul „1“, ci dela „0“. Așa dară dacă e fapt, că numărarea o începem de la zero (0), atunci veacul al 20-lea nu se poate începe în 1 Ianuarie 1901, ci cu 1 Ianuarie „1900“. „Tribuna“ din Roma face la acestea următoarea observare: „Recunoaștem, că această motivare pare a fi adevărată, dar deoarece alții au alte păreri, ar fi mai bine ca această întrebare să se resoalve de timpuriu pe cale oficióasă. Guvernul să numescă din oficiu o comisiune cu scopul de-a cercetă lucrul. Atunci putem fi siguri, că urmașii noștri din veacul al 20-lea vor sti în al câte-lea an se află de la nașterea Domnului.

Recercare: *Administrațiunea tipografiei diecesane rógă prin acésta pre toți P. T. DD. abonenți ai foiei nóstre, cari încă n'au solvit costul de prenumerațiune, să binevoescă a trámite abonamentul cu reîntórcerea postei.*

Concurs.

Conform dispusețiunei Ven. Consistoriu din 22 Decemvre 1898 Nr. 7250. se escrie concurs pentru deplinirea parohiei de clasa primă, din **Sân-Miclăușul-Mare**, protoprosbiteratul B-Comloș, devenită în vacanță prin mórtea parohului Svetoniu Petrovici cu termin de alege în **60 de zile** de la prima publicare și pe lângă următoarele emeluminte. 1. Una sesiune pámént constatătoare din 30 jugere. 2. Birul și stolele usuate.

Alegândul preot va suporta tóte sarcinile publice. Védva preoteasă are drept la competența viduală pe un an de zile.

Deórece însă comuna noastră numără circa 3500 de suflete póte curând să se ivească necesitatea de a se organiza a două parohie, când apoi se va împărți birul și stolele între ambi preoți.

Dela recurenți se recere cualificațiune de clasa primă avénd a-și ajusta recursele conform §. 13 din Statut și a § 15 din Regulament, și adresându-le comitetului parochial se le substearnă Prea On. Domn Paul Miulescu protopresbiter în B. Comloș (N.-Kömös), ér până la alege se se prezenteze în biserica din Sân-Miclăușul-mare și anume în Duminecile din 24, 30 Ianuar; 7, 21 Februariu și în 7 Martie, fiind-că în celelalte Dumineci se face serviciul divin în limba sərbéscă, — spre a-și aréta desteritatea în oratorie și rituale.

Din ședința estraordinară a comitetului parochial gr. or. român din Sân-Miclăușul-mare ținută la 27 Decemvre 1898.

Dr. Nes. Oprean. m, p. Atan. Lipovan, m. p.
preș. com. par. not. com. par.

În conțelegere cu: **PAUL MIULESCU**, m, p. protopresbiter ases. consist.

Pentru indeplinirea parohiei vacanță **Chișlaca** ppresbiteratul Beliu conform Ordin. Venerabilului Consistoriu Orădan de datul 20 Octomvre, (1 Noemvre) a. c. Nr. 1179/153.B. se publică concurs cu termin de alege pe ziua de **24 Ianuarie v, 1899.**

Emolumintele sunt: casa parochială ce se va edifica ori cumpéra cu arendă anuală de 100 fl., pámént parochial de 18 cubule cu venit anual de 200 fl., competența de pășune și pădure $\frac{4}{8}$ sesiune, evaluate cu 20 fl. la an, de la 160 de case câte $\frac{1}{2}$ măsură cucuruz ca bir prețuit în 80 fl., ștólele anuali la 100 fl. Se observă cum-că alegândul paroch din dotațiune până la 12/25 August 1899 jumătate va trebui s'a dea orfanilor decedatului preot P. Leuceța Cei ce dorese a ocupa acésta parochiă de III clasă, până în 21 Ianuarie v. au a-și trámite suplicele înștruite amésurat §-lui 13 din Stat. org. subserisului în Giriș F. (F.-Györös) p. u. Tenke, ér cu observarea §-lui 18 din Regul. pentru parochii au a-se presenta la s. biserică de acolo pentru a-și aréta desteritatea în cele rituale și în oratorie.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: **PETRU SERBU**, adm. ppesc.